

Чантурія А.В. Постправда та масова свідомість / А.В. Чантурія // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. Соціологічні науки. – 2018. – № 9 (323) Грудень. – Старобільськ : Вид-во ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2018. – С. 4 – 14.

URL: http://www.ostrovok.lg.ua/sites/default/files/visnik_gruden_2018_fin_v2-konvertirovan.pdf

УДК 316.64

А. В. Чантурія

ПОСТПРАВДА ТА МАСОВА СВІДОМІСТЬ

Постановка проблеми. Специфіка соціально-філософського підходу до дослідження суспільства визначається особливостями філософії як форми знання, що розглядає проблеми взаємовідносин людини та світу. Саме «людський» вимір суспільства цікавить соціальну філософію, те, як суспільство представлене в суспільній свідомості з позицій його критичних оцінок, з огляду на перспективи його подальшого розвитку. Більшість філософів прагнуть «вивчати суспільство не так, як його б став вивчати вчений, а під кутом зору перспектив його найкращого майбутнього, а виходить, і нашої професійної відповідальності за нього» [1, с. 8].

Для майбутнього велике значення має те, у яких термінах описується сучасний стан суспільства. Дослідники характеризують його як суспільство ризику, масове, постіндустріальне, постмодерністське, споживацьке та ін. Кожна з цих характеристик привносить щось особливе в розуміння сучасної соціальної реальності, робить її більш складною, і, у той же час, більш доступною для ефективного аналізу й розуміння. Одна з останніх характеристик сучасного суспільства – «епоха постправди». Прикметник «постправдивий» визначається як «означаючий обставини, за яких об’єктивні факти впливають на формування суспільної думки менше, аніж заклики до емоцій і особистих переконань» [2].

Якщо завдання філософії – критично оцінювати сучасність з раціональних позицій, важливо зрозуміти, чому стала можливою ситуація свободи від об'єктивних фактів і як функціонує масова свідомість у такій ситуації.

Аналіз досліджень і публікацій. Надбанням суспільно-політичного дискурсу термін «постправда» став не дуже давно. Це поняття вперше з'являється в есе 1992 року в журналі «The Nation» сербсько-американського драматурга Стіва Тесіча про війну в Перській затоці. Тесіч відзначив, що «ми, як вільні люди, добровільно вирішили, що прагнемо жити в якомусь постправдивому світі». Він першим використав цей термін не для позначення чогось, що відбулося після того, як істина стала відома, а саме для позначення неактуальності самої істини [2].

У 2004 році вийшла книга американського автора Ральфа Кейса «Ера постправди: безчесність і обман у сучасному житті», у якій він послідовно розглядає розмивання границь між правдою й неправдою [3].

Американський філософ і письменник Кен Уілбер у 2017 році запропонував увазі читачів книгу «Трамп і епоха постправди», у якій аналізує народження «культури постправди», перспективи найближчого майбутнього й шляхи руху вперед у руслі власного інтегрального бачення [4].

Науковець і журналіст С. В. Чугров розглядає постправду як деякий контекст, модальність і ситуацію, що забезпечують можливість поширення неправдивих новин, не передбачаючи за це відповідних санкцій. У такому релятивістському контексті, правдива новина чи ні, значення не має. Вона має відповідати емоційному настрою споживача інформації й політичним цілям комунікатора. При цьому не важливо, відбулася подія чи ні, оскільки вона могла б відбутися [5, с. 46].

Вітчизняний дослідник у галузі комунікативних технологій Г. Г. Почепцов визначає постправду як актуальний інструментарій війни, опору нової парадигми війни [6].

Філософ Н. Я. Саноцька критично аналізує особливості прояву феномена постправди в публічному дискурсі сучасності. Вона констатує відсутність цілісної концепції постправди в культурному просторі [7].

Слід зазначити, що останнім часом досліджуваний феномен стає об'єктом пильної уваги філософів, політологів, культурологів, журналістів, філологів і взагалі багатьох активних учасників соціально-гуманітарного дискурсу, викликаючи неоднозначні оцінки й прогнози. У даному контексті вимагають самостійної рефлексії причини актуальності цього феномена, його впливу на масову свідомість у нашій країні.

Мета дослідження. Метою нашого дослідження є аналіз світоглядних причин ситуації постправди і специфіки її впливу на масову свідомість у реаліях сучасної України.

Виклад основного матеріалу. Досліджуване явище досить характерне для людської історії. Люди часто маніпулюють фактами, щоб сформувати бажану для себе думку, в тому числі й суспільну. У 2016 році слово «постправа» (post-truth) визнається Оксфордським словником словом року. Вважається, що це було викликано двома знаковими подіями – перемогою Дональда Трампа на президентських виборах у США й вибором більшості британців на користь виходу з Європейського союзу. І в першому, і в другому випадку авторитетні експерти з фактами й цифрами в руках намагалися переконати суспільство прийняти прямо протилежні рішення. Але й більшість виборців у США, і більшість учасників консультативного референдуму щодо членства Великобританії в Європейському союзі проголосували всупереч авторитетним експертним думкам, керуючись, насамперед, емоціями та ірраціональними вподобаннями.

Входження в простір постправди частково зумовлене тим, що сучасна людина живе у світі гіперреальності, яка продукується існуючою культурою. Під гіперреальністю ми розуміємо реальність, «посилenu» за допомогою сучасних технічних засобів. Як, наприклад, людина за допомогою мікроскопа може побачити реальні мікроорганізми, не доступні неозброєному оку, так і творці сучасної культури можуть продукувати образи, принципово «нездійсненні» в реальності. Глянсовий образ супермоделі, поліпшений засобами Фотошопа, макрозображення рослини, панорама міста з висоти пташиного польоту, нескінченні реаліті-шоу, де відносини між героями «як у житті», але трохи

яскравіше, драматичніше, гостріше і т. ін. Такі можливості немовби відкривають дорогу до втілення платонівського задуму: здатності споглядати реалізовані за допомогою сучасних технічних засобів ідеї краси, гармонії, досконалості, справедливості та інших цінностей, позбавлені недосконалості матеріальних втілень.

Не надто уважне та позбавлене пістету ставлення до фактів значною мірою обумовлене тим, що вже сьогодні більша частина життя людини витрачається на віртуальну реальність, у якості якої можна розглядати сни, ігри, книги, кіно, Інтернет або бесіди на абстрактні теми. Очевидно, у майбутньому на створенні симуляцій реальності буде сконцентрована значна частина комп'ютерних ресурсів. Прогнозується навіть, що саме в такі симуляції на десятки років віртуального часу зможе поринати безсмертна людина. У числі найскладніших ігор, доступних для неї, може бути, наприклад, самотійне проходження життя великих історичних особистостей [8, с. 230].

Феномен постправди нерозривно пов'язаний з ідеєю симулякра, а також з можливістю відтворювати в культурі новими засобами глибинні структури, що сприймаються людською свідомістю. Насправді знаки-образи, що не мають референта, дуже часто зчитуються як моделі бажаної реальності, до якої слід прагнути. І те, що ще вчора референта не мало, цілком може знайти власне втілення не тільки завтра, але вже й сьогодні. Це стосується як створення подоби комуністичного суспільства в окремо взятій країні, так і небачених досі модернізацій в області людської тілесності. Що стосується сучасних втілень, то існує думка, що, за аналогією з війною в Перській затоці, «війна «на Донбасі» була й залишається симулякром, проекцією неіснуючого, пропагандистською схемою, яка знайшла плоть і кров» [9].

Прагнення доповнити реальність, створити гіперреальність значною мірою характерно для засобів масової інформації в сучасному світі. Нав'язуючи власні симулякри, вони прагнуть перетворити їх на моделі, що впливають на майбутню реальність. «Сьогодні вся система тяжіє до невизначеності, вся реальність поглинається гіперреальністю коду і симуляції. Віднині замість колишнього принципу реальності нами заправляє принцип симуляції. Цілі вже щезли, нас

породжують моделі. Ідеології вже немає, існують лише симулякри» [10, с. 15]. Так «російський світ» силами російської пропаганди з культурно-історичної ідеї перетворився на одну з причин реального збройного протистояння в Україні.

У постправдивому світі масова свідомість найчастіше розглядається як така, що характеризується неглибоким й поверховим трактуванням реальних подій. Представник мас бачиться усередненою, посередньою й пересічною людиною досить скромних інтелектуальних здібностей. Для такої людини часто є характерним споживацьке ставлення до оточуючих, поєднане з невисоким рівнем особистісної відповідальності, стереотипними мисленням і сприйняттям. Переважаюча нездатність до критичного осмислення реальності й культури призводить до того, що людина маси має потребу не тільки в готовій інформації, але й часто в готових інтерпретаціях і оцінках. Доступні зразки, зрозумілі ідеали, ефективні моделі поведінки – усе це масова культура доносить до масової людини за допомогою стереотипів, шаблонів і кліше. Це є благодатним ґрунтом для маніпулювання масовою свідомістю з боку зацікавлених соціальних груп і політичних сил.

Мас-медіа, перетворюючи реальність подій, що відбуваються, на текст культури, вже давно втратили об'єктивність. Кожний медіатекст – це певна зацікавлена інтерпретація подій, оцінка їх не тільки з огляду на значимість і роль у культурі, але й з позицій важливості для впливу на масову свідомість. Сьогодні різні ЗМІ обов'язково відбивають інтереси тих або інших суспільних сил. Тому, якщо якісь факти суперечать цим інтересам, тим гірше для фактів. «Політика в режимі post-truth – це підміна фактів фейками, часто спекуляція на найнижчих емоціях і відмова грати за правилами. Таким чином, «постправда» – це й про Трампа, і про «Брексіт», і про Путіна, і про всіх інших, хто відкрито кидає виклик політичному істеблішменту й експертному знанню» [11].

Неправда як свідоме викривлення фактів, що заздалегідь не відповідає істині, втрачає свої негативні характеристики. У світі, де кожна суспільно-політична подія інтерпретується в чийхось інтересах, сама істина набуває характеристик ангажованої думки про реальність. Така істина не спростовує неправду як власну протилежність, а просто функціонує в інформаційному полі

на тих же самих правах, як одна з версій реальних подій. Перемагає в протистоянні не прихильник істини, а той, хто має достатньо влади й ресурсів, щоб постійно транслювати й тиражувати власну версію реальності, захоплюючи значну кількість умів. Цим викликане досить скептичне ставлення до експертної думки й стану соціально-гуманітарного наукового дискурсу в масовій свідомості.

Доброзичливе ставлення до постправди в масовій свідомості зумовлене багатьма факторами, але одним з найважливіших є перевага в останній гедоністичних тенденцій. Прагнучи відволіктися від реальності у світі культури, значна частина людства віддає перевагу тому, що приносить задоволення. Масова культура – яскравий тому доказ. Тривалий час люди відчували значний дискомфорт, знаходячи в реальності те, що їх не влаштовувало, хвилювало, викликало відчуття хаосу. Епоха Інтернету принесла нам уявлення про те, що реальність певною мірою теж створюється уявою. Віртуалізація суспільних зв'язків уже сьогодні викликає низку змін у масовій свідомості. Реальні взаємозв'язки між людьми, у яких вони постають у всій складності характерів і вчинків, підмінюються ілюзіями віртуального «спілкування» і «взаємодії», де найчастіше кожний символізує сукупність нав'язаних масовою культурою й пропагандою упереджень і оман. Простір соціальної активності підмінюється ігровою взаємодією й дистанційними «диванними» баталіями в просторі Інтернету.

Проте, масова свідомість потребує інформації. Звичайна людина живе в ситуації невизначеності. Через обмеження простору й часу її картина світу постійно потребує доповнення, яке забезпечується світом культури. Саме засоби масової інформації конструюють для людей картину поточної новинної реальності, долаючи невизначеність. Отримуючи відповідь на власний інформаційний запит, людина може задовольняти не тільки потребу в новому знанні, але й потреби в зниженні тривожності, усуненні відчуття хаотичності того, що відбувається, подоланні невпевненості в завтрашньому дні та інші.

У світі капіталу, де все купується й продається, найчастіше ЗМІ пропонують своїй аудиторії продукт, який вона має захотіти купити. Яка б подія не висвітлювалася, її показують так, щоб публіка отримала бажані емоції від

споживання даного тексту. «Вони прагнуть купити разом з товаром ще щось, одержати з інформацією ще щось – можливо, особливе враження, настрої, підтвердження ідентичності, підтвердження своєї компетентності, задовольнити якийсь свій дефіцит, і, може бути, на символічному рівні вони отримають задоволення» [12, с. 139]. Це прагнення до символічного задоволення власного емоційного запиту – одна з важливих причин вибору не на користь реальних фактів.

В умовах гіперреальності ЗМІ все частіше транслюють зручні версії реальності, «альтернативні факти», що приносять більше задоволення, аніж занепокоєння й невдоволеності собою значній частині аудиторії. Ці версії не тільки залучають нових зацікавлених споживачів, але й транслюють картину світу, вигідну для можновладців. «Капіталісти не звикли смітити грішми, тому щедрі вкладення у патріотичну пропаганду на телеканалах та у військові дії є ніщо інше як інвестиції. Це інвестиції у класовий мир, котрі дозволять і далі збагачуватись, залишивши решті втіху від споглядання відновленої мапи на стінах їхніх неопалюваних квартир» [13].

Маніпулювання масовою свідомістю в інтересах правлячої верхівки – явище зовсім не нове. Постправа, звертаючись до емоцій і особистих переконань, заперечує незручні або неприємні для політичних діячів реальні факти в процесі формування суспільної думки. Вона робить світ для власних споживачів більш зручним і приємним, а не тільки більш упорядкованим і зрозумілим. І громадськість найчастіше з готовністю ігнорує неприємні факти, обираючи зручні пропагандистські конструкції. Так, «фейкові новини, покликані грати на емоціях (на кшталт горезвісної історії про «розп'ятого хлопчика» в Слов'янську або спекуляцій навколо трагічних подій 2 травня 2014 року в Одесі), стали важливою зброєю російської пропаганди. З іншого боку, приклади інформаційних маніпуляцій можна знайти і з української сторони – наприклад, значно прикрашені повідомлення про наслідки західних санкцій для російської економіки» [14].

Слід зазначити, що потік інформації, у якому змушена орієнтуватися сучасна людина, настільки великий і стрімкий, що його адекватне критичне

осмислення найчастіше недоступне навіть досить самотійно мислячим громадянам. От чому кожний з нас тією чи іншою мірою є заручником ЗМІ, який у більшості випадків поглинає й засвоює інформацію тенденційну й далеко не завжди правдиву, подану в чийхось, часто не відомих нам, інтересах. Це не тільки відверті фейки, але й численні слухи, плітки, найнесподіваніші конспірологічні теорії, постановочні свідчення «очевидців» і багато чого іншого. Гносеологічні уявлення про правду, як про засвоєння істини через індивідуальну життєву позицію людини, особливості її особистісного досвіду й переживань, втрачають свою значимість. Постправдивість робить неактуальною не тільки абстрактну істину, але й пов'язану з нею правду. У постправдивій гіперреальності заперечуються навіть реалії звичайного життя, що не викликають бажаної гами почуттів, не відповідають певним устремлінням і надіям.

В умовах збройного конфлікту масова свідомість надзвичайно вразлива. З одного боку, необхідність у раціоналізації як механізмі психологічного захисту призводить до некритичного засвоєння пропагандистських кліше, нав'язуваних «прецедентних текстів», образів і точок зору. Але, з іншого боку, діяльність у ситуації постійного ризику й невизначеності сприяє формуванню гнучкості мислення, прагненню до одержання більш об'єктивної інформації. «Зараз інститути масової комунікації скоріше створюють інформаційний хаос, а не формують змістовні поля для масової свідомості. Головним середовищем, де формується масова свідомість, стали різноманітні мережеві структури (соціальні мережі в Інтернеті, родинні кола, кола друзів і знайомих» [15, с. 44].

Слід зазначити, що сьогодні, коли відсутній текст, що інтерпретує всі події в інтересах пануючої державної ідеології, політичний світ розколюється у своєму різноманітті подібно до світу мистецтва. Сучасні уявлення про війну і мир, як і багато років тому, формуються ЗМІ. Але величезна кількість джерел інформації в епоху постправди дозволяє обирати саме ту модель реальності, яка відповідає світогляду й очікуванням людини. Для когось військовий конфлікт у нашій країні – це боротьба за незалежність України з агресором Росією, для когось – протистояння Росії й США, а значна частина простих громадян бачить у ньому змагання великого капіталу за сфери впливу в світі. «Тобто світ політики сьогодні

сприймається у вигляді серіалу або безлічі історій, розказаних про політику. Люди вірять тому з оповідачів, чию історію вони можуть привласнити як прочитаний "текст"» [16, с. 140].

Але ситуація постправди має й свою зворотну сторону. ЗМІ поступово втрачають кредит довіри в значної частини населення. Так, дослідники суспільної думки відзначають, що респонденти ремствують на відсутність чіткості й структурованості в розумінні того, що відбувається в країні, частковість і обмеженість надаваної новинної інформації [17]. У симулятивному світі постправди все стає можливим. Ось уже у величезному калейдоскопі трансльованої інформації знаходять своє втілення елементи художньої моделі тоталітаризму, створеної Джорджем Орвеллом у романі «1984»: нам пропонується повірити, що війна – це мир. «Імовірно, ми припустимо, що війни, швидше за все, у тій або іншій формі будуть постійно в недалекому майбутньому. Можливо, виявиться, що мир – це взагалі внутрішня частина перманентної війни. Не виключено, ми побачимо, що мир – це зовсім і не ціль, і не потрібно більше стимулювати завищених очікувань» [17]. Розвиваючи ідею британського письменника, сьогодні цілком успішно можна відстоювати й уявлення про те, що свобода – це рабство, а незнання – сила.

Тобто гіперреальність, створена ЗМІ, – це зовсім не адекватне й повне відбиття реальності, де мир наївно розглядається як відсутність війни. Це скоріше репрезентації світобачення відповідно до безлічі інтересів. Соціальна реальність складна й неосяжна, і кожен з нас має справу не з вичерпним її відбиттям, а лише з безліччю точок зору й фокусів бачення. Так і з'являються «альтернативні факти» як заперечення дійсності на догоду авторам і замовникам інформаційного продукту. І сьогодні постправда – це популярна альтернатива критичному відбиттю реальності, що емоційно відстоюється масовою свідомістю в силу того, що вона показує світ таким, яким люди прагнуть його бачити.

Висновки. Існування сучасного світу як «епохи постправди» значною мірою було підготовлено появою гіперреальності, віртуалізацією життя сучасної людини, перетворенням симулякрів на моделі розвитку соціальної реальності, ангажованістю авторитетних учасників політичного й соціально-гуманітарного

дискурсів. Описувана ситуація розвивається в інтересах правлячих кіл та великого капіталу, підкріплюючись значною гедоністичною складовою у поведінці й самовизначенні сучасної людини. Ситуація постправди деформує людську свідомість, яка, прагнучи отримати символічне задоволення потреби в емоціях, некритично засвоює втілені в симулякрах штампи, стереотипи й кліше, що не мають зв'язку з реальністю.

Щоб успішно діяти й приймати рішення в сучасному світі, слід шукати шляхи виходу з гіперреальності, сформованої переважно на підставі «альтернативних фактів». Спокуса постправдою з її ігноруванням «незручних» фактів, точок зору й позицій, небажанням вступати в цивілізований діалог, нездатністю бачити, що в реальному житті можливе здійснення найгірших уявлень про майбутнє, має бути переборена на користь відповідального адекватного осмислення дійсності. У сучасному українському суспільстві має постійно стимулюватися раціональна дискусія в пошуках консенсусу, передумови якої можуть стати предметом усвідомлення в подальших дослідженнях.

Список використаної літератури

1. **Новые** идеи в социальной философии / Ред. В. Г. Федотова. М.: ИФ РАН, 2006. 324 с.
2. **Word** of the Year 2016 is... *English Oxford Dictionaries*. URL: <https://en.oxforddictionaries.com/word-of-the-year/word-of-the-year-2016>
3. **Keyes R.** The Post-Truth Era: Dishonesty and Deception in Contemporary Life. New York: St. Martin's Press, 2004. 312 p.
4. **Уилбер К.** Трамп и эпоха постправды. М.: ООО «Манн, Иванов и Фербер», 2018. 210 с.
5. **Чугров С. В.** Post-truth: трансформация политической реальности или саморазрушение либеральной демократии? *Полис. Политические исследования*. 2017. № 2. С. 42 – 59.
6. **Почепцов Г.** Постправда и новое поколение войны, или почему произошло возвращение пропаганды. *Психфактор*. URL: <https://psyfactor.org/psyops/postpravda23>.
7. **Саноцька Н. Я.** Контури постправди в інформаційному суспільстві. *Актуальні проблеми філософії та соціології. Серія: Філософія: Науково-практичний журнал*. Випуск 20. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 108–111.
8. **Турчин А. В., Батин М. А.** Футурология. XXI век: бессмертие или глобальная катастрофа? М.: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2013. 263 с.
9. **Медведев С.** «Войны в Донбассе не было»: как телевидение создало украинский конфликт. *Forbes*. 15.09.2014. URL: <http://www.forbes.ru/mneniya-column/tsennosti/267585-voiny-v-donbasse-ne-bylo-kak-televidenie-sozdalo-ukrainskii-konflikt>
10. **Бодріяр Ж.** Символічний обмін і смерть / Пер. з франц. Леоніда Кононовича. Львів: Кальварія, 2004. 376 с.
11. **Лебедев М.** Тролли против клик-ферм: как соцсети искажают реальность в

епоху «постправды». Афиша Daily. 24.11.2016. URL: <https://daily.afisha.ru/brain/3711-trolli-protiv-klik-ferm-kak-socseti-iskazhayut-realnost-v-epohu-postpravdy/> 12. **Сосновская А. М.** Прикладной аспект семиотики медиатекстов. *Управленческое консультирование*. 2014. № 2. С. 131–143. 13. **Мовчан А.** Війна за карту. *Інтернет-журнал «Ліва»*. 28.07.2014 : URL: <http://liva.com.ua/war-for-map.html> 14. **Іщенко С.** Постправда: Що це таке і як це працює в Україні? *Etcetera Media*. 09.09.2017. URL: <https://uk.etcetera.media/postpravda-cho-eto-takoe-i-kak-eto-rabotaet-v-ukraine.html> 15. **Кононов И. Ф.** Теория массового сознания: возможности и ограничения в условиях неконвенциональной войны (по результатам исследований на свободной территории Луганской области). *Научно-теоретический альманах «Грани»*. Дніпро, 2018. Т. 21. № 5. С. 28–47. 16. **Щербинин А. И., Щербинина Н. Г.** «Правда» и «постправда» в революционно-ценностном конфликте на Украине. *Русин*. 2017. № 4(50). С. 134–151. 17. **Загородский А.** Зачем нам мир? *Хвиля*. 27.10.2017. URL: <https://hvylya.net/analytics/society/zachem-nam-mir.html>

Анотації

Чантурія А. В. Постправда та масова свідомість. Стаття присвячена аналізу причин, чому сучасне суспільство все частіше визначається як «епоха постправди», і як це впливає на масову свідомість. Відзначається, що сьогодні об'єктивні факти менше впливають на формування суспільної думки, аніж заклики до емоцій та особистих переконань.

Метою статті був аналіз світоглядних причин ситуації постправди та специфіки її впливу на масову свідомість у реаліях сучасної України.

Відзначається, що існування сучасного світу як «епохи постправди» значною мірою було підготовлено появою гіперреальності, віртуалізацією життя сучасної людини, перетворенням симулякрів на моделі для розвитку соціальної реальності, ангажованістю авторитетних учасників політичного й соціально-гуманітарного дискурсів.

Підкреслюється, що описувана ситуація сформована і розвивається в інтересах правлячих кіл і великого капіталу, підкріплюючись значною гедоністичною складовою у поведінці та самовизначенні сучасної людини. Ситуація постправди деформує людську свідомість, не дозволяючи ефективно діяти в реальному світі.

Стверджується, що сприяти подоланню негативного впливу постправди на масову свідомість має постійна раціональна дискусія в пошуках консенсусу в сучасному українському суспільстві.

Ключові слова: постправда, масова свідомість, реальність, гіперреальність, симулякр, ЗМІ.

Чантурия А. В. Постправда и массовое сознание. Статья посвящена анализу причин того, почему современное общество всё чаще определяется как «эпоха постправды», и как это влияет на массовое сознание. Отмечается, что

сегодня объективные факты оказывают меньшее влияние на формирование общественного мнения, чем призывы к эмоциям и личным убеждениям.

Целью статьи был анализ мировоззренческих причин ситуации постправды и специфики её влияния на массовое сознание в реалиях современной Украины.

Отмечается, что существование «эпохи постправды» в значительной степени было подготовлено появлением гиперреальности, виртуализацией жизни современного человека, превращением симулякров в модели для развития социальной реальности, ангажированностью авторитетных участников политического и социально-гуманитарного дискурсов.

Подчёркивается, что описываемая ситуация сформирована и развивается в интересах правящих кругов и крупного капитала, подкрепляясь значительной гедонистической составляющей в поведении и самоопределении современного человека. Ситуация постправды деформирует человеческое сознание, не позволяя эффективно действовать в реальном мире.

Утверждается, что способствовать преодолению негативного влияния постправды на массовое сознание должна постоянная рациональная дискуссия в поисках консенсуса в современном украинском обществе.

Ключевые слова: постправда, массовое сознание, реальность, гиперреальность, симулякр, СМИ.

Chanturia A.V. Post-Truths and Mass Consciousness. The article is devoted to an analysis of the reasons why modern society is increasingly defined as the «post-truth era», and how it affects the mass consciousness. It is noted that today objective facts have less influence on the formation of public opinion than appeals to emotions and personal convictions.

The purpose of the article was to analyze the ideological causes of the post-truth situation and the specifics of its influence on the mass consciousness in the realities of modern Ukraine.

It is noted that the existence of the «post-truth epoch» was largely prepared by the emergence of hyperreality, the virtualization of modern life, the transformation of simulacra into models for the development of social reality, the engagement of authoritative participants in political and social-humanitarian discourses.

It is emphasized that the described situation is formed and developed in the interests of the ruling circles and big business, supported by a significant hedonistic component in the behavior and self-determination of the modern person. The post-truth situation distorts the human consciousness, not allowing effective action in the real world.

It is argued that a constant rational discussion in search of consensus in modern Ukrainian society should contribute to overcoming the negative impact of post-truth on the mass consciousness.

Keywords: post-truth, mass consciousness, reality, hyperreality, simulacrum, mass media.